

Historia Świąt Bożego Narodzenia na Islandii

Islandczycy świętują 13 dni Świąt Bożego Narodzenia. Okres ten zaczyna się 24 grudnia a kończy się 6 stycznia, i to właśnie w ten dzień usuwane są wszystkie dekoracje świąteczne z ulic i w domach.

Islandczycy ochodzą Świąta wieczorem 24 grudnia a ten zwyczaj ma swój początek w starej tradycji katolickiej, kiedy to ludzie czuwali w noc przed wielkim świętem kościelnym, ponieważ wtedy wierzone, że nowy dzień zaczynał się o godz. 6 rano. To właśnie o tej porze Islandczycy tradycyjnie udają się do kościołów albo zaczynają świętować w swoich domach.

Dekoracje i przygotowania świąteczne

Islandczycy bardzo poważnie traktują dekoracje świąteczne. Wszyscy dekorują. Najbardziej powszechną dekoracją są choinki, których jest pełno prawie wszędzie na Islandii. Choinki dekoruje się girlandami, lampkami i różnego rodzaju ornamentami.

Inną powszechną dekoracją świąteczną jest tzw. Świece Adwentowe. Na Islandii są dwa rodzaje świec adwentowych, obydwa bardzo popularne. Pierwszy rodzaj to Wieniec Adwentowy udekorowany czterema świeczkami, jedna na każdą niedzielę Adwentu. Drugi rodzaj to siedem świec ułożonych w formie trójkąta. Dzisiaj są to najczęściej świece elektryczne. Są one bardzo popularne i wiele rodzin posiada więcej niż jedną taką dekorację. Zwykle ustawia je się w oknach i zapala począwszy od pierwszej niedzieli Adwentu aż do 6 stycznia.

Þorláksmessa – Msza Św. Þorlákura

Þorláksmessa odbywa się dzień przed Wigilią, czyli 23 grudnia. Generalnie jest to największy dzień zakupów na Islandii a ludzie jak szaleni udają się w pośpiechu do sklepów w celu dokonania ostatnich zakupów świątecznych.

Daniem dnia jest płaszczka. Powodem tego jest to, że jest to ostatni dzień Postu Świątecznego, podczas którego nie wolno jeść mięsa. Płaszczka jest marynowana i jest w stanie rozkładu ponieważ, tak samo jak w przypadku rekina, płaszczka zawiera enzymy, które mogą być szkodliwe, jeśli konsumuje się rybę w stanie świeżym. Rybę podaje się wraz z gotowanymi ziemniakami. Tradycja spożywania płaszczki 23 grudnia jest nadal popularna na Islandii, pomimo bardzo ostrego zapachu amoniaku.

Najpierw przychodzą dzieci

Święta kościelne, zwłaszcza Pascha i Boże Narodzenie, stały się ważną przystanią w społecznym życiu Islandii. Tak jak w wielu innych krajach Świąta Bożego Narodzenia są skoncentrowane wokół dzieci. Na przykład, Boże Narodzenie nie jest spostrzegane jako okazja do picia alkoholu. Rodziny gromadzą się, cieszą jedzeniem, zakładają swoje najlepsze ubrania i wspólnie spędzają czas. W okresie świąt Bożego Narodzenia, jak w żadną inną porę roku, Islandczycy mieszkający za granicą przyjeżdżają do kraju po to, aby być wraz z rodzinami. Dzieci mają około 2-tygodniowe wakacje. W szkołach podstawowych i ponadpodstawowych ostatni dzień szkoły przez Świętami nazywany jest "małym dniem Świąt Bożego Narodzenia". Tego dnia dzieci przynoszą ze sobą do szkoły ciastka i napoje, świece do swoich wcześniej już udekorowanych klas, śpiewają kolędy i czasami nawet tańczą wokół choinki.

‘Kot Świąteczny’

Stary islandzki obyczaj mówi o tym, że każdy musi mieć na sobie jakieś nowe ubranie w czasie Świąt. W przeciwnym przypadku takie osoby były w niebezpieczeństwie tego, że mogły zostać zjedzone przez złośliwą bestię zwaną Kotem Świątecznym, który należy do Gryli (Wiedźmy Świątecznej). W tym okresie dokładano wszelkich starań do tego, aby nikt nie musiał “zostać ofiarą Kota Świątecznego”. W ten oto sposób każdy pracował ciężko tak, aby każdy członek rodziny miał cokolwiek nowego do ubrania.

Święty Mikołaj

Islandczycy mają nie jednego tylko trzynastu świętych Mikołai. Ci Św. Mikołajowie nie mają nic wspólnego z polskim Św. Mikołajem. Są one potomkami troli i na początku straszono nimi dzieci. Jednak w ubiegłym stuleciu stały się o wiele bardziej przyjacielskie.

Ich imiona to: Stekkjastaur (Kij do owiec), Giljagaur (Prostaczek), Stúfur (Krótki), Þvörusleikir (Lizacz łyżek), Pottasleikir (Lizacz garnków), Askasleikir (Lizacz misek), Hurðaskellir (Trzaskacz drzwiami), Skyrgámur (Obzartuch jedzący Skyr), Bjúgnakrækir (Złodziej kielbas), Gluggagægir (Podglądacz), Gáttapfur (Wąchacz), Ketkrókur (Hak do mięsa) oraz Kertasnikir (Żebrak świec). Jak widać są oni bardzo psotni i do dnia dzisiejszego zachowali swoje unikalne cechy. Żyją w górach wraz z rodzicami, którzy mają na imię Gryla i Leppalúði. Przychodzą do miasta, jeden po drugim, w okesie przedświątecznym. Pierwszy z nich zjawia się 12 grudnia a ostatni 24 grudnia. Wcześniej próbowali podkraść to wszystko co im najbardziej się podobało i chętnie płatali komuś psikusa (stąd ich imiona), lecz dzisiaj ich rola polega na przynoszeniu dzieciom małych prezentów.

12 grudnia każde dziecko na Islandii wystawia swoje najlepsze obuwie na parapiecie u siebie w pokoju (niektóre wystawiają głębokie buty w nadziei na to, że dostną więcej prezentów, ale do tej pory żaden z Mikołajów nie dał się oszukać). Dzieci otrzymują po jednym małym prezencie od każdego Mikołaja raz dziennie. Ale uwaga! Niegrzeczne dzieci mogą dostać zgniłego ziemniaka i nic więcej!

Mikołajowie często pojawiają się w czasie tańców świątecznych, które są bardzo popularne wśród islandzkich dzieci. Dzieci (dorośli oczywiście też) tańczą wokół choinki i śpiewają kolędy. Punktem kulminacyjnym tańców jest pojawienie się Św. Mikołaja, który dołącza do tańców i śpiewów wraz z dziećmi i zwykle rozdaje im paczuszki ze słodyczami.

W pierwszy dzień po Bożym Narodzeniu pierwszy z Mikołajów powraca w góry. Po czym jeden po drugim wszyscy powracają do siebie, ostatni z nich 6 stycznia i to właśnie wtedy kończy się okres świąteczny.

Cicha noc

Dzwony Kościoła Luterńskiego w Reykjavíku oznajmują na cały kraj początek specjalnej uroczystości religijnej. Jest to sygnał dla wszystkich (oprócz tych w kościele), aby złożyli sobie na wzajem życzenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Jest to oficjalnym początkiem Świąt. Po tym rozpoczyna się kolacja. Wigilia jest punktem kulminacyjnym obchodów Świąt na Islandii, a obfita kolacja jest jedynie początkiem nocy. Po tym wszystkim nadchodzi ważny moment wtedy, kiedy wszyscy siedzą wygodnie i otwierają swoje prezenty świąteczne.

W Wigilię cała sieć powszechnych usług publicznych stoi w martwym punkcie. Nie jeżdżą autobusy a restauracje i miejsca rozrywkowe są zamknięte.

Sylwester

Noc Sylwestrowa jest najprawdopodobniej największą imprezą w roku. Najbardziej wyrazistą cechą obchodów Nowego Roku na Islandii są pokazy sztucznych ogni. Wszyscy kupują fajerwerki i w tę noc każdy może podpalać fajerwerki (zwykle wymagane jest do tego specjalne pozwolenie władz). Islandczycy maksymalnie wykorzystują tę okazję. Fajerwerki podpalane są przez całą noc, a najwięcej oczywiście w północ. Wtedy to całe niebo jest oświetlone przez kilka minut a ciężarówka przeciwpożarowe i statki w portach biją w swoje dzwony i uruchamiają syreny na powitanie nowego roku.

Þrettándinn – Ostatni dzień Bożego Narodzenia

Dzień 6 stycznia jest zwykle nazywany po islandzku þrettándinn (trzynasty dzień). Jest to ostatni dzień obchodów Świąt Bożego Narodzenia. Tego dnia praktycznie wszystko powraca do codzienności: wszyscy są znowu w pracy a szkoły są na nowo otwarte. Wieczorem tego dnia rodziny gromadzą się, jedzą wspólną kolację, podpalają ewentualnie pozostałe po Nowym Roku fajerwerki i żegnają Święta. Dekoracje świąteczne są zdejmowane tuż po 6 stycznia.

Święta Bożego Narodzenia po islandzku

Kilka zwrotów po islandzku:

Boże Narodzenie	Jól
Wesołych Świąt (Bożego Narodzenia)	Gleðileg jól
Szczęśliwego Nowego Roku	Gleðilegt ár
Adwent	Aðventa
Św. Mikołaj	Jólasveinn
Choinka	Jólatré
Prezent (świąteczny)	Jólagjöf
Pocztówka świąteczna	Jólakort
Wigilia	Aðfangadagur
Pierwszy dzień Świąt	Jóladagur
Drugi dzień Świąt	Annar í jólum
Sylwester	Gamlaárskvöld
Nowy Rok	Nýársdagur